

การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาเจนเอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*

The Development of Democratic Political Participation Among Generation Z Students at Surindra Rajabhat University

บัลลังก์ เกตวตร์¹, ศศิธร ศูนย์กลาง² และวันชัย สุขตาม³

Bunlung Ketwat¹, Sasithorn Soonklang², and Wanchai Suktam³

¹⁻³สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹⁻³Political Science major Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

Corresponding Author's Email: gogogolfbie3307@gmail.com

Received 18 May 2025; Revised 24 July 2025; Accepted 26 July 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองและการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากนักศึกษาเจนเอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 371 คน จากการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่น 0.957 วิเคราะห์ โดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 11 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

Citation

* บัลลังก์ เกตวตร์, ศศิธร ศูนย์กลาง และวันชัย สุขตาม. (2568). การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาเจนเอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 5(2), 58-78.

Bunlung Ketwat, Sasithorn Soonklang and Wanchai Suktam. (2025). The Development of Democratic Political Participation Among Generation Z Students at Surindra Rajabhat University. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 5(2), 58-78.

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) ดังนี้ ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 3.74$) ด้านสื่อมวลชน ($\bar{X} = 3.09$) ด้านกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 2.79$) ด้านครอบครัว ($\bar{X} = 2.69$) และด้านสถาบันศาสนา ($\bar{X} = 2.44$) ตามลำดับ และระดับการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) ดังนี้ ด้านเสถียรภาพทางการเมือง ($\bar{X} = 3.86$) ด้านการสร้างประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.49$) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 3.30$) และด้านการพัฒนาความเจริญของเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.16$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของนักศึกษา พบว่าค่าความสัมพันธ์รวมอยู่ในระดับสูง ($R = .866$) โดยมีปัจจัยที่ส่งผลสำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านครอบครัว (X_1) ด้านสถาบันการศึกษา (X_3) และด้านสถาบันศาสนา (X_4) ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาทางการเมืองได้ถึงร้อยละ 65.60 มีค่า $R^2 = .656$ และค่า F เท่ากับ 233.079 มีค่า R^2 Change เท่ากับ .656 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = 0.947 + .276 (X_1) + .333 (X_3) + .213 (X_4)$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z_r = .947 + .3781 + .3514 + .3153$

3. แนวทางการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา ดังนี้

1) ด้านการสร้างประชาธิปไตย ควรส่งเสริมจิตสำนึกประชาธิปไตยผ่านหลักสูตร/กิจกรรม 2) ด้านเสถียรภาพทางการเมือง ควรปรับกฎระเบียบให้ทันสมัย 3) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ควรสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมที่เข้าถึงง่าย และ 4) ด้านการพัฒนาความเจริญของเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมแนวคิดด้านเศรษฐกิจ และการผลิต

คำสำคัญ: การพัฒนาทางการเมือง, นักศึกษาเจนเอเรชั่น Z, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Abstract

This research article aims to (1) study the level of political socialization and democratic political development, (2) examine the factors affecting democratic political development, and (3) propose guidelines for democratic political development among Generation Z students at Surin Rajabhat University. Employing a mixed-methods approach, the quantitative component surveyed

371 Generation Z students, selected through stratified random sampling based on Taro Yamane's formula. using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.957; data were analyzed through percentages, means, standard deviations, Pearson's correlation, and multiple regression. The qualitative component involved in-depth interviews with 11 key informants selected purposively, with findings analyzed using content analysis. Results indicated that the overall level of political socialization was moderate ($\bar{x} = 3.09$), with scores for educational institutions ($\bar{x} = 3.74$), mass media ($\bar{x} = 3.09$), peer groups ($\bar{x} = 2.79$), family ($\bar{x} = 2.69$), and religious institutions ($\bar{x} = 2.44$). Similarly, democratic political development was moderate ($\bar{x} = 3.45$), with mean scores of political stability ($\bar{x} = 3.86$), democracy building ($\bar{x} = 3.49$), political participation ($\bar{x} = 3.30$), and economic development ($\bar{x} = 3.16$). The regression analysis revealed a strong overall correlation ($R = .866$), with family (X_1), educational institutions (X_3), and religious institutions (X_4) significantly influencing political development; these factors explained 65.60 percent of the variance ($R^2 = .656$, $F = 233.079$). The predictive model in raw scores is : $Y = 0.947 + .276(X_1) + .333(X_3) + .213(X_4)$, and in standardized scores : $Z_r = 0.947 + .378(X_1) + .351(X_4) + .315(X_3)$. Based on these findings, the study recommends four strategies for democratic political development among students : (1) fostering democratic awareness through curricula and activities, (2) updating institutional regulations to reflect contemporary needs, (3) creating accessible platforms for political participation, and (4) promoting economic thinking and production-oriented education.

Keywords: Political Development, Generation Z Students, Surindra Rajabhat University

บทนำ

ประเทศไทยปกครองโดยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ปัจจุบันประเทศไทยมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครอง และตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการกำหนดกลไกสถาบันทางการเมืองทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ให้มีดุลยภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่น สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยสุจริตเที่ยงธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศกำลังพัฒนาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและเท่าเทียม ประชาธิปไตยมุ่งเน้นให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน สร้างโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยนี้ยังช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพให้กับสถาบันทางการเมืองส่งเสริมการปกครองด้วยกฎหมาย (Rule of Law) ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการเคารพสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (อนันต์ คติยะจันทร์ และคณะ, 2567)

สำหรับประเทศไทย การพัฒนาประชาธิปไตยมีลักษณะซับซ้อนและเผชิญกับความท้าทายหลายประการการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ประชาธิปไตย แม้จะมีความก้าวหน้าในช่วงแรก แต่การรัฐประหารบ่อยครั้งและการแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยไม่ราบรื่น ในภาพรวม การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยยังคงมีความท้าทายจากการแทรกแซงของกองทัพ ความขัดแย้งทางการเมือง และการขาดการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมของประชาชน แม้ว่าจะมีความพยายามในการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง แต่กระบวนการนี้ยังคงเผชิญกับปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน (อนันต์ คติยะจันทร์ และคณะ, 2567)

นักศึกษาเป็นกลุ่มประชากรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยในทุกสังคมทั่วโลก เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความกระตือรือร้น มีพลังทางความคิด และมีศักยภาพในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การที่ประชาธิปไตยจะพัฒนาไปอย่างมั่นคงได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักศึกษาที่เป็นอนาคตของประเทศ ซึ่งปัจจุบันนักศึกษาในระดับปริญญาตรี จัดอยู่ใน Generation Z

ด้วยลักษณะเฉพาะของคนรุ่นนี้ที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้มีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว มีแนวคิดที่เปิดกว้าง และให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียมกันในสังคมมากขึ้น

แม้นักศึกษาเจนเอเรชั่น Z จะมีศักยภาพในการเข้าถึงข้อมูลและเปิดกว้างต่อสิทธิ เสรีภาพ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประชาธิปไตยในหมู่นักศึกษายังเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ เช่น การขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย ความแตกต่างทางความคิดและอุดมการณ์ รวมถึงอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ที่อาจสร้างความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการเมือง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาเจนเอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยมุ่งศึกษาระดับการพัฒนาทางการเมือง ปัจจัยที่ส่งผล และแนวทางพัฒนา เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตย และมีบทบาทในการขับเคลื่อนสังคมประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองและการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาเจนเอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาเจนเอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
3. เพื่อเสนอแนวการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา เจนเอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมือง
ดำรงศักดิ์ เกตุแก้ว (2561) ได้สรุปนิยามความหมายการพัฒนาทางการเมือง ดังนี้
 1. การพัฒนาการเมืองต้องพิจารณาบริบททางการเมืองของประเทศที่ศึกษาเป็นหลักหรือเป็นการศึกษาสภาพการเมืองและทิศทางการเมืองในประเทศนั้น
 2. การพัฒนาการเมือง เป็นการทำให้การเมืองสมสมัย จึงเป็นผลของกระบวนการพัฒนาความทันสมัยซึ่งครอบคลุมการทำให้เป็นสังคมอุตสาหกรรมการขยายตัวของเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจและการระดมสรรพกำลังทางสังคม

3. การพัฒนาการเมือง เป็นกระบวนการที่จะส่งผลกระทบต่อเป้าหมายใด ๆ ของระบบการเมือง เช่น เป้าหมายของสังคมถืออุดมการณ์ประชาธิปไตยรัฐบาลจะต้องส่งเสริม เสรีภาพและความเสมอภาค และรัฐอาจต้องยอมเสียสมรรถภาพของระบบไปบ้าง เช่น ความชอบธรรมของระบบ การเข้ามีส่วนร่วมเสถียรภาพทางการเมือง สมรรถภาพของระบบการเมือง การสร้างความ เป็นสถาบัน เป็นต้น

4. การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องของกระบวนการที่จะไปสู่ลักษณะการเมืองของประเทศอุตสาหกรรม โดยเฉพาะประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกหรือประเทศในทวีป ยุโรป เพราะกระบวนการทางการเมืองในประเทศอุตสาหกรรม วัฒนธรรมทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง และการดำเนินการทางการเมือง มีลักษณะที่มีเหตุผลต่างไป จากสังคมอื่นๆ เช่น สังคมอุตสาหกรรม มีพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และสถาบันทางการเมือง ในขณะที่สังคมอื่นไม่มีหรือมีแต่ไม่ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ การพัฒนาการเมืองจึงเป็นความพยายามทำให้เป็นตะวันตก อีกทั้ง คงชิต ชินสิญจน์ (2563) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการเมืองว่า หมายถึง สภาพของระบบการเมืองซึ่งจะเอื้ออำนวยต่อความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมโดยการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและทั้งผู้นำและประชาชนมีความร่วมมือกันโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าความเจริญของชาติอยู่ที่ความถี่ของการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนทุกคน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลางานการเมือง

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และอนุวัต กระสังข์ (2561) อธิบายว่าการกล่อมเกลางานการเมืองเป็นวิธีการที่สังคมส่งผ่านความโน้มน้าวทางการเมืองในรูปแบบของความรู้ ทักษะคติ ความเชื่อและค่านิยมจากรุ่นสู่รุ่น การกล่อมเกลางานการเมืองจึงช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้เนื่องจากเป็นกระบวนการที่คนสร้างชุดความคิดขึ้นมาเกี่ยวกับการเมืองโดยผ่านทางหน่วยตัวแทนต่าง ๆ ในสังคม จึงนำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนชนในสังคม และรับเอาวัฒนธรรมทางการเมืองไปใช้ในกลุ่มต่าง ๆ เช่น ครอบครัวกลุ่มเพื่อนหน่วยงานต่าง ๆ กลุ่มทางสังคม ตลอดจนการมีประสบการณ์ตรงจากการเมือง

3. แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

นพรัตน์ ชมภูธัญ และคณะ (2563) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 แนวคิด คือ แนวคิดแรก ประชาธิปไตยในฐานะ ที่เป็นรูปแบบการปกครอง หรือระบบการเมือง คือมีองค์กร ต่าง ๆ ในการปกครองเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการปกครอง

เช่น การมีสภาผู้แทนราษฎร มีพรรคการเมือง มี รัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน ศาลมีอิสระจากฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ รัฐบาล ต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎร แนวคิดที่สอง ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ หมายความว่า ประชาชนมีความรู้สึกและยอมรับคุณค่าของประชาธิปไตยในขอบเขตแห่งกฎหมาย เสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ โดยยึดถือและปฏิบัติอย่างมั่นคงตามวิถีทางแห่งกฎหมาย เพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักการแห่งประชาธิปไตย แนวคิดที่สาม ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หมายความว่า การปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิตประจำวัน ประชาชนทุกคน เข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ไม่ละเมิดหรือเอารัดเอาเปรียบสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น เคารพ กฎหมาย บ้านเมืองอย่างเคร่งครัด หากประชาชนของประเทศใดไม่ยึดถือหลักประชาธิปไตย เป็นวิถี ชีวิต ประเทศนั้นก็ไม่ใช่เรียกว่าเป็นประเทศประชาธิปไตย แม้ว่าจะมีรูปแบบการปกครองแบบ ประชาธิปไตย หรือแม้จะมีกลไกอื่นเช่นมีรัฐธรรมนูญ มีพรรคการเมือง หรือมีองค์กรปกครอง ส่วน ท้องถิ่นก็ตาม

4. แนวคิดเกี่ยวกับเจเนอเรชั่น Z

ชนิดา รัตนชล (2562) กล่าวว่าเจเนอเรชั่น หมายถึง การแบ่งคนออกเป็นกลุ่มย่อยโดยพิจารณาจากช่วงปีเกิด กลุ่มคนรุ่นราวคราวเดียวกันจะอยู่ในกลุ่มเดียวกันหรือช่วงปีเกิดเดียวกัน มีประสบการณ์ จากเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นทัศนคติและพฤติกรรมร่วมกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มกลุ่มย่อยหรือแต่ละช่วงอายุจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันทั้งทางด้านบุคลิกภาพความเชื่อค่านิยม ลักษณะนิสัย รวมถึงรูปแบบในการดำเนินชีวิต และอัจฉริยา ประสิทธิ์วงศา (2562) กล่าวว่า กลุ่มคนเจเนอเรชั่น Z คือกลุ่มคนที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ที่มีการเติบโตมาพร้อมกับความไม่แน่นอนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลากหลาย ด้าน จึงทำให้คนเจนซีมีแนวคิดในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงเพื่อไปสู่สิ่งที่ดีกว่า มีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง มีความคุ้นเคยกับสื่อใหม่ และมีการใช้สื่อใหม่ที่สูงที่สุด ทั้งนี้ ลักษณะการเปิดรับและยอมรับ ในเนื้อหาสาระที่เข้ามาโน้มน้าวใจของคนเจเนอเรชั่นนั้นมีความแตกต่างออกไปจากเจเนอเรชั่นอื่น

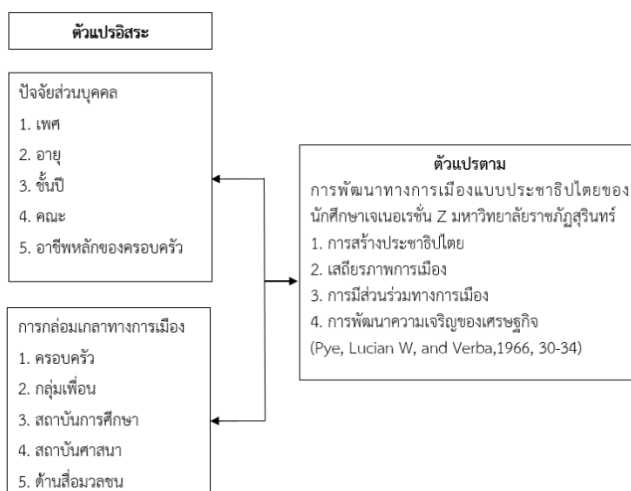
จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยสามารถสรุปนิยามและแนวคิดทฤษฎีในงานวิจัยครั้งนี้ได้ว่า การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาเจเนอเรชั่น Z เป็นกระบวนการที่สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงและการเติบโตของระบบการเมือง โดยตั้งอยู่บนหลักการของ เสรีภาพ ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองอย่างมีเหตุผลและอยู่ภายใต้บริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

การพัฒนาทางการเมืองจึงไม่ใช่เพียงการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการผลักดันให้สังคมมุ่งสู่เป้าหมายที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยเป็นแกนกลาง ผ่านการสร้างระบบที่มีเสถียรภาพ โปร่งใส และเปิดกว้างให้ประชาชนได้มีบทบาทอย่างแท้จริงกลไกสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาแนวคิดทางการเมืองของนักศึกษาคือการกล่อมเกลາทางการเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ค่านิยม และพฤติกรรมทางการเมืองจากครูสู่รุ่นผ่านหน่วยทางสังคม เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถาบันการศึกษา ศาสนา และสื่อ การกล่อมเกลາทางการเมืองจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่มั่นคงและต่อเนื่อง แนวคิดประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมทั้งในฐานะที่เป็นระบบการปกครอง อุดมการณ์ และวิถีชีวิต โดยเน้นให้ประชาชนเข้าใจและยอมรับหลักการแห่งสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ พร้อมทั้งปฏิบัติตนภายใต้กรอบกฎหมายเพื่อรักษาระบบประชาธิปไตยให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z เป็นกลุ่มประชากรที่เติบโตมาในช่วงเวลาของความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีลักษณะเฉพาะตัวสูง เช่น ความเป็นปัจเจกนิยม การเปิดรับเทคโนโลยีและสื่อใหม่ รวมถึงความสามารถในการปรับตัวต่อกระแสสังคม ทำให้มีทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างจากรุ่นก่อน พร้อมทั้งมีศักยภาพในการเป็นพลังสำคัญต่อการขับเคลื่อนประชาธิปไตยในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกล่อมเกลາทางการเมืองและการพัฒนาทางการเมือง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมือง คือการกล่อมเกลາทางการเมือง จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ครอบครัว 2) กลุ่มเพื่อน 3) สถาบันการศึกษา 4) สถาบันศาสนา และ 5) ด้านสื่อมวลชน ตัวแปรตาม (dependent Variables) การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างประชาธิปไตย 2) ด้านเสถียรภาพการเมือง 3) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 4) ด้านการพัฒนาความเจริญของเศรษฐกิจ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ระดับปริญญาตรี จำนวน 4,985 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณหาขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างตามสูตร Yamane (1973, p. 727) จำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะต่าง ๆ ทั้งหมด 6 คณะ จำนวน 4,985 คน ผู้วิจัยได้กลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 371 คน และหาสัดส่วนจากกลุ่มนักศึกษา ด้วยการสุ่มตัวอย่างจำนวนนักศึกษา โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์การคำนวณกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย นำผลของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถาม บันทึกเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติที่เลือกใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. นำผลของข้อมูลบันทึกเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติที่เลือกใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อหาค่าทางสถิติ
3. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะตารางแสดงผลการวิเคราะห์พร้อมการแปลความหมาย โดยวิธีการพรรณนาตามค่าสถิติของแต่ละตารางข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาทางการเมือง พร้อมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาบูรณาการเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามขอบเขตของการวิจัย

2.2 หลังจากได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมือง ผู้วิจัยได้นำไปเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่ของการพัฒนาทางการเมืองของนักศึกษา และข้อเสนอแนะการพัฒนาทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

2.3 ผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างจากการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 11 คน

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวผู้วิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในอันดับท้าย และเป็นประเด็นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการพัฒนาทางการเมือง ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นประเด็นคำถาม จากนั้นได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อปรับแก้ไขก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจะใช้เวลาต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่เข้าทำการสัมภาษณ์ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความสะดวกในการให้ข้อมูลมากน้อยเพียงใด

2.6 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เนื่องจากความน่าเชื่อถือของการวิจัยเชิงคุณภาพขึ้นอยู่กับตัวผู้วิจัยและข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการสามเส้า คือ บุคคล สถานที่ และเวลาแตกต่างกัน โดยการควบคุมคุณภาพของการบันทึกข้อมูล โดยการจดบันทึกอย่างละเอียดและทันทีที่มีการสัมภาษณ์

2.7 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก (Theme) และอธิบายเนื้อหา (Text) แล้วจึงนำผลการศึกษาที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ภายหลังที่มีการอภิปรายผล และเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. ระดับการglomเกลตาทางการเมืองของนักศึกษาเจนเนอร์ชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.844) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการglomเกลตาทางการเมืองของนักศึกษาเจนเนอร์ชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ด้านสถาบันการศึกษา เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.665) รองลงมา คือ ด้านสื่อมวลชน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.844) ด้านกลุ่มเพื่อน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.79$, S.D. = 1.170) ด้านครอบครัว ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69$, S.D. = 0.962) ตามลำดับ และสุดท้าย คือ ด้านสถาบันศาสนา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.44$, S.D. = 1.155) และระดับการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาเจนเนอร์ชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.701) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับระดับการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาเจนเนอร์ชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ด้านเสถียรภาพทางการเมืองเป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.566) รองลงมาคือ ด้านการสร้างประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.954) ด้านการมี

ส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.910) ตามลำดับ และสุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาความเจริญของเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.976)

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เท่ากับ .866 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านครอบครัวกับด้านการพัฒนาความเจริญของเศรษฐกิจ มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .778 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .657 ด้านเสถียรภาพทางการเมือง มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .145 และด้านการสร้างประชาธิปไตย มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .541

ด้านกลุ่มเพื่อนกับด้านการพัฒนาความเจริญของเศรษฐกิจ มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .653 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .507 ด้านเสถียรภาพทางการเมือง มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .311 และด้านการสร้างประชาธิปไตย มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .619

ด้านสถาบันการศึกษากับด้านการพัฒนาความเจริญของเศรษฐกิจ มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .354 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .319 ด้านเสถียรภาพทางการเมือง มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .441 และด้านการสร้างประชาธิปไตย มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .486

ด้านสถาบันศาสนากับด้านการพัฒนาความเจริญของเศรษฐกิจ มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .726 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .616 ด้านเสถียรภาพทางการเมือง มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .233 และด้านการสร้างประชาธิปไตย มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .540

ด้านสื่อมวลชนกับด้านการพัฒนาความเจริญของเศรษฐกิจ มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .603 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .431 ด้านเสถียรภาพทางการเมือง มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .281 และด้านการสร้างประชาธิปไตย มีค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .512

ตารางที่ 1 ค่าอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (Stepwise) โดยภาพรวม

ตัวแปร	Regression Coefficient (Enter)			
	B	Beta	t	Sig
ด้านครอบครัว (X ₁)	0.276	0.378	8.792	0.000*
ด้านกลุ่มเพื่อน (X ₂)	-	-	-	-
ด้านสถาบันการศึกษา (X ₃)	0.333	0.315	9.980	0.000*
ด้านสถาบันศาสนา (X ₄)	0.213	0.351	8.199	0.000*
ด้านสื่อมวลชน (X ₅)	-	-	-	-
ค่าคงที่ (Constant)	-	0.947	-	-
Multiple R	-	0.810	-	-
R ²	-	0.656	-	-
R ² Change	-	0.656	-	-
F	-	233.079	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ที่มา : บัลลังก์ เกตวัตร (2568)

ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ คือ ด้านครอบครัว (X₁) ด้านสถาบันการศึกษา (X₃) และตัวแปรสุดท้ายที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุได้แก่ ด้านสถาบันศาสนา (X₄) สามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้ร้อยละ 65.60 มีค่า R² = .656 และค่า F เท่ากับ 233.079 มีค่า R² Change เท่ากับ .656 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถเขียนสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = 0.947 + .276 (X_1) + .333 (X_3) + .213 (X_4)$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Z_r = .947 + .378_1 + .351_4 + .315_3$$

3. แนวการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า

3.1 การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยด้านการสร้างประชาธิปไตยพบว่า นักศึกษา มีความเข้าใจในแนวคิดประชาธิปไตยในระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะสิทธิ เสรีภาพ และการยอมรับในความแตกต่าง แต่ยังมีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตยที่ไม่ชัดเจน ในบางกลุ่ม เช่น การรู้จักโครงสร้างของรัฐบาล หรือบทบาทขององค์กรอิสระ การมีส่วนร่วมทางการเมืองมักเกิดขึ้นในช่วงเหตุการณ์สำคัญ เช่น การเลือกตั้ง หรือเมื่อเกิดประเด็นที่มี

ผลกระทบต่อกลุ่มเยาวชนเอง โดยทั่วไปพบว่านักศึกษาที่มีความกล้าคิด กล้าพูด แต่ยังขาดเวทีในการฝึกฝนการใช้เหตุผลในการอภิปรายอย่างมีระบบ ในส่วนของกรอบแนวคิดการพัฒนาประชาธิปไตยผ่านสถาบันการศึกษานั้น ควรเน้นที่การพัฒนา "จิตสำนึกประชาธิปไตย" ผ่านหลักสูตร กิจกรรม และแบบอย่างจากผู้ใหญ่ แนวทางที่เสนอคือ การจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้แสดงออก รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาเรื่องประชาธิปไตยให้เข้าถึงในทุกกระดับ เพื่อให้การพัฒนาด้านนี้มีความยั่งยืน

3.2 การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยด้านเสถียรภาพทางการเมืองพบว่า นักศึกษามีมุมมองที่หลากหลายต่อประเด็นทางการเมือง ซึ่งสะท้อนถึงสภาพสังคมพหุวัฒนธรรมที่เปิดกว้างในยุคดิจิทัล โดยส่วนใหญ่สามารถเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงได้ดี แต่ยังมีบางกรณีที่เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายภายในกลุ่มเพื่อนหรือในสื่อออนไลน์ อันเกิดจากความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน เสถียรภาพทางการเมืองในกลุ่มนักศึกษาจึงยังขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารความขัดแย้ง แม้หลายคนจะมีความรู้และเข้าใจเรื่องสิทธิ หน้าที่ และกฎหมายในระดับหนึ่ง แต่บางครั้งยังพบการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ไม่เหมาะสมกับยุคสมัย ปัจจัยสำคัญในการสร้างเสถียรภาพคือการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมพหุนิยม แนวทางการพัฒนาคือการปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์ ให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน พร้อมจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมอย่างสันติ การเข้าใจความแตกต่าง และการบริหารความขัดแย้ง ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาพัฒนาเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความอดทน และเคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งเป็นหัวใจของประชาธิปไตยที่มั่นคง

3.3 การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า แม้นักศึกษาจะติดตามข่าวสารและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในโลกออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังมีส่วนน้อยที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในเชิงปฏิบัติ เช่น การเข้าร่วมเวทีสาธารณะ หรือการร่วมกลุ่มขับเคลื่อนเชิงนโยบาย เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา ความรู้ ความเข้าใจเชิงโครงสร้าง และบางรายยังรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มีผลต่อชีวิตตนเอง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมควรเน้นที่การสร้างความเข้าใจว่าการเมืองไม่ใช่เรื่องไกลตัว พร้อมพัฒนาโครงสร้างกิจกรรมที่ยืดหยุ่น ทันสมัย และเอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา เช่น การจัดพื้นที่ร่วมเสนอปัญหาท้องถิ่นในชุมชน, หรือการเชื่อมโยงนักศึกษากับองค์กรภาคประชาชน เพื่อให้ นักศึกษารู้จักบทบาทของตนในระบบประชาธิปไตย และเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทั้งในระดับเล็กและใหญ่ นอกจากนี้ยังต้องเน้นที่การพัฒนา "พื้นที่การมีส่วนร่วม" ที่

เข้าถึงง่าย เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษา เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ หรือกิจกรรมในมหาวิทยาลัย และการฝึกให้นักศึกษาได้คิด วิเคราะห์ และปฏิบัติจริงในระบบประชาธิปไตย ทั้งในเชิงโครงสร้างและปัจเจก เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำและพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ

3.4 การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยด้านการพัฒนาความเจริญของเศรษฐกิจ พบว่า นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของเศรษฐกิจต่อชีวิตและอนาคตของตน โดยเฉพาะในเรื่องรายได้หลังเรียนจบ ความมั่นคงในการจ้างงาน และต้นทุนในการศึกษา อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ยังไม่มีแผนทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน และขาดทักษะในการจัดการการเงินส่วนบุคคลหรือการเริ่มต้นธุรกิจขนาดเล็ก แนวทางที่ควรเน้นคือการส่งเสริม “เศรษฐกิจพอเพียงเชิงปฏิบัติ” ผ่านหลักสูตร และกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้ลงมือจริง เช่น การทำธุรกิจขนาดเล็ก การจัดการทางการเงิน การเรียนรู้ด้านการลงทุน รวมถึงสร้างแนวคิด “ผู้ผลิต” มากกว่า “ผู้บริโภค” ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของนักศึกษาในระยะยาว และช่วยเสริมฐานประชาธิปไตยให้มั่นคงผ่านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองและการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาเจนเอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

1.1 ระดับการกล่อมเกลາทางการเมือง ของนักศึกษาเจนเอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านสถาบันการศึกษา ระดับปานกลาง 3 ด้าน คือด้านสื่อมวลชน ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านครอบครัว ตามลำดับ และระดับน้อย คือด้านสถาบันศาสนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้หลักของนักศึกษา ซึ่งมีการจัดกิจกรรม เสวนา หรือการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับการเมืองและประชาธิปไตยโดยตรง ทำให้นักศึกษาได้รับการปลูกฝังด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงกว่า ขณะที่ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน แม้จะมีอิทธิพลแต่บทบาทในการส่งเสริมความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังไม่ชัดเจนหรือสม่ำเสมอ และมักเกิดขึ้นแบบไม่เป็นทางการหรือไม่ได้มีโครงสร้างสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ส่วนสถาบันศาสนาในยุคปัจจุบันอาจมีบทบาทลดลงในกลุ่มวัยรุ่นหรือไม่ได้เชื่อมโยงกับกิจกรรมทางการเมืองโดยตรง จึงส่งผลให้ได้รับอิทธิพลน้อยที่สุดใน

กระบวนการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟาติมา ไทย เศรษฐ และประสงค์ กัลยาณะธรรม (2560) เรื่อง สถาบันในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัด กาญจนบุรี พบว่าระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสถาบันในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ระดับการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ นักศึกษามีความสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ถึงขั้นที่มีความเข้าใจลึกซึ้งหรือมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง อีกปัจจัยหนึ่งที่อาจส่งผลให้ระดับพัฒนาทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง คือการขาดเวทีแสดงความคิดเห็นที่เปิดกว้าง หรือโอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นรูปธรรมภายในมหาวิทยาลัย อีกทั้ง บริบททางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น อาจมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางการเมืองของนักศึกษา ซึ่งบางครั้งอาจทำให้เกิดความลังเลในการมีส่วนร่วม หรือไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญธิดา ขาญธนาฤทธิ์ และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ระดับการพัฒนาทางการเมืองของนักการเมืองโดยรวม อยู่ใน ระดับปานกลาง และงานวิจัยของ จตุพล บุญเลิศ และสายัณห์ อินันันใจ (2565) เรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ซึ่งพบว่าระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา เจเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผลวิจัยจากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมือง 3 ด้าน คือ ด้านครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา และด้านสถาบันศาสนา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของนักศึกษาในการเรียนรู้เรื่องสิทธิ หน้าที่ และการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ขณะที่สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการที่

เสริมสร้างความเข้าใจในระบบการเมือง และการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ส่วนสถาบันศาสนา อาจมีอิทธิพลต่อค่านิยมและศีลธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความเคารพในความเห็นต่างและความสงบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งล้วนเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญา ชาญธนาฤทธิ์ และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่าผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่า ตัวแปร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการ เคารพกติกาของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ด้านการมองโลกในแง่ดีส่งผลต่อการวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล และด้านการไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัด นนทบุรี ได้ร้อยละ 50.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพงษ์เมธิ ไชยศรีหา (2561) ได้ทำการศึกษาปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมือง ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขต เทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบัน ทางการศึกษา และสถาบันทางการเมือง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : เพื่อเสนอแนวการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา

ผลการวิจัยนี้ได้เสนอแนวการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา เจเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่า แม้นักศึกษาจะมีทัศนคติที่ดีและเปิดกว้างต่อแนวคิดประชาธิปไตย แต่ยังคงประสบปัญหาที่สำคัญร่วมกันในทุกด้านของการพัฒนา ได้แก่ การขาดความรู้ ความเข้าใจเชิงลึก และทักษะเชิงปฏิบัติที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ปัญหาหลักในการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาเจเนอเรชั่น Z คือ การยังไม่มีพื้นฐานความรู้และทักษะเชิงลึกที่เพียงพอจะผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพในทุกมิติของประชาธิปไตย ทั้งด้านการสร้างประชาธิปไตย ด้านเสถียรภาพการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง และด้านการพัฒนาความเจริญของเศรษฐกิจ ซึ่งปัญหานี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างบูรณาการ ทั้งผ่านหลักสูตร กิจกรรม และโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปฏิบัติจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบการศึกษาปัจจุบันยังเน้นการถ่ายทอดความรู้ในเชิงทฤษฎีมากกว่าการพัฒนาทักษะ

เชิงปฏิบัติและการสร้างประสบการณ์จริงในการมีส่วนร่วมทางการเมือง อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวนักศึกษาที่อาจยังไม่เอื้อต่อการฝึกฝนทักษะประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจและการปฏิบัติจริง ทำให้นักศึกษายังขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพอย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงองค์ความรู้และรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ควบคู่กัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของพลเมืองประชาธิปไตยในอนาคตอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ คงชิต ชินสิญจน์ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการที่ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองการไม่ได้รับข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบล การไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดฝึกอบรมให้กับประชาชน ตลอดจนคนดั้งเดิมในชุมชนมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ไม่สนใจการเมืองไม่เข้าสังคมจึงทำให้ถูกชักจูงในทางการเมืองที่ไม่ถูกต้องได้ง่าย ส่วนแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยนั้นผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นคล้ายกัน คือองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ควรให้ความรู้ทางการเมืองแก่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง จัดกิจกรรมที่ให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามในแต่ละกิจกรรม เปิดเวทีชาวบ้านเพื่อแสดงความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชนกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับ เณลิ้มชัย วิรุณสาร (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย: เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ควรมีการศึกษาวิธีการสร้างรากฐานประชาธิปไตยให้กับประชาชนในสังคมเพื่อจะได้พัฒนาการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมสอดคล้องกับรากฐานทางสังคม หมู่บ้าน ชุมชน ทั้งนี้ ควรให้ความรู้กับประชาชนเพื่อตระหนักถึงสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางประชาธิปไตย การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งเพื่อจะได้นำพัฒนาการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีแนวโน้มอยู่ในระดับปานกลาง โดยสถาบันการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการกล่อมเกลາทางการเมือง รองลงมาคือสื่อมวลชน กลุ่มเพื่อน และครอบครัว และสถาบันศาสนา นักศึกษามีความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ แต่ยังขาดความรู้เชิงลึกและเวทีในการฝึกคิดอย่างเป็นระบบ ปัจจัยด้านครอบครัว สถาบันการศึกษา และศาสนา ส่งผลสูงต่อการพัฒนาทางการเมือง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและประชาธิปไตย แนวทางการพัฒนาควรมุ่งสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งเสริมภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ และพัฒนาเศรษฐกิจเชิงปฏิบัติที่ให้นักศึกษาได้ลงมือทำจริง เพื่อเติบโตเป็นพลเมืองประชาธิปไตยที่เข้มแข็งในอนาคต และจากการวิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

1. การส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองควรเริ่มจากพื้นฐานใกล้ตัว ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อมวลชน โดยแต่ละภาคส่วนควรมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย การปลูกฝังทัศนคติที่เปิดกว้าง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการใช้วิจารณญาณในการรับข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างพลเมืองที่มีความตื่นรู้ มีเหตุผล และพร้อมมีส่วนร่วมกับสังคมในระบบประชาธิปไตย
2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้เยาวชนเข้าถึงเวทีทางการเมือง เปิดพื้นที่ปลอดภัยให้แสดงความคิดเห็น รวมถึงมีการส่งเสริมทักษะในการวิเคราะห์และตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีเหตุผล โดยผ่านกิจกรรมทางสังคม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการเชื่อมโยงกับนโยบายภาครัฐที่เปิดโอกาสให้เยาวชนมีบทบาทมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างพลเมืองประชาธิปไตยที่สามารถพัฒนาประเทศได้ในอนาคต
3. หน่วยงานภาครัฐสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำนโยบายของภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาทางการเมืองอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยเน้นการบูรณาการองค์ความรู้กับการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในวงกว้าง
4. สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยไปปรับใช้ในการออกแบบหลักสูตรหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย ตลอดจนสร้าง

เครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และชุมชน เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เข้มแข็งในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยแวดล้อมภายนอกมหาวิทยาลัยเพิ่มเติม เช่น บทบาทของภาครัฐที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางการเมืองของนักศึกษาเจนเนอเรชัน Z
2. ควรศึกษาการพัฒนาทางการเมืองของนักศึกษาเปรียบเทียบระหว่างมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคหรือระหว่างสถาบันในกำกับรัฐและเอกชน เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมและแนวคิดทางการเมืองของนักศึกษาที่อยู่ในบริบทที่ต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- คงชิต ชินสิญจน์. (2563). แนวทางการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. ใน *การค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จตุพล บุญเลิศ และสายัณห์ อินันใจ. (2566). การพัฒนาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. *วารสารวิจัยและวิชาการบวรพัฒน์*, 1(3), 1-14.
- ชนิดา รัตนชล. (2562). ความต้องการสวัสดิการตามเจนเนอเรชันของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ใน *สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดำรงศักดิ์ เกตุแก้ว. (2561). บทบาทคณะสงฆ์ไทยในกระบวนการพัฒนาทางการเมือง : ศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาแถลงการณ์คณะสงฆ์ พ.ศ. 2456-2562. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธัญนิชา ชาญธนาฤทธิ์, ธนกฤต โพธิ์เงิน, และ วิทยา สุจริตธนารักษ์. (2567). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์*, 4(3), 78-105.
- นพรัตน์ ชมภูขันธ์, สราวุธ มูลทา และสิริวิทย์ สุพล. (2563). แนวคิดของนักปราชญ์รัฐศาสตร์ มุมมองประชาธิปไตย. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 1(2), 21-34.

- พงษ์เมธิ์ ไชยศรีหา. (2561). “ปัจจัยการกล่อมเกลากาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง ประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น.” *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 8(3), 32-41.
- พาติมา ไทยเศรษฐ และประสงค์ กัลยาณะธรรม. (2560). “สถาบันในกระบวนการกล่อมเกลากา การเมืองที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาจังหวัด กาญจนบุรี.” *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับภาษาไทย)*, 37(2), 249-267.
- ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และอนวัต กระสังข์. (2561). “การกล่อมเกลากาทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง.” *วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ*, 2(1), 33-50.
- อัจฉริยา ประสิทธิ์วงศา. (2562). การสื่อสารการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพรรคอนาคตใหม่และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเจนเอเรชัน Z. ใน *วิทยานิพนธ์วารสาร ศาสตร มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เฉลิมชัย วิรุณสาร. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย : เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Yamane, T. (1973). *Statistic : An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.